

Ruh Sağlığı, Dinî İnanç ve ‘‘Sarsıcı Soru’’*

Loren D. MARKS

Çev. Arş. Gör. Ahmet Rifat GEÇİOğLU**

Atıf / ©- Marks, L. D. (2017). Ruh Sağlığı, Dinî İnanç ve ‘‘Sarsıcı Soru’’, çev. Ahmet Rifat Geçioğlu, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi Dergisi*, 17 (1), 443-453.

Öz- İnsanoğlunun, varlığın başlangıcından bu yana, yaşamın bu dünya hayatından ibaret olup olmadığına dair sarsıcı soruya aradıkları cevapların başında ‘‘din’’ gelmektedir. Her ne kadar realite bu olsa da, son 150 yılın önemli bir bölümünde, sosyal bilimciler din konusuna temkinli yaklaşmışlar ve çalışmalarında dine yer vermekten kaçınmışlardır. Başlangıçta Freud gibi isimlerin deneysel veriye dayanmayan teorileri, din ve ruh sağlığı arasında olumsuz bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür ve bu yaklaşım, alanda çalışma yapacak araştırmacıların dine yönelik tutumlarını etkilemiştir. Bununla birlikte ilerleyen dönemlerde dindarlık ve ruh sağlığı arasında olumlu bir ilişki olduğu üzerine birçok deneysel veri ortaya çıkmıştır. Bu veriler, DSM III’teki olumsuz referansların DSM IV’te ortadan kalkmasına yol açmıştır. Bu süreçte Rodney Stark ve Jeff Levin’in bu konuya tarafsız bir şekilde yaklaşmaları, aynı zamanda Kenneth I. Pargament, Harold G. Koenig, Michael E. McCullough ve David B. Larson gibi isimlerin eserleriyle olan katkıları, din ve ruh sağlığı ilişkisi üzerine yapılan önyargılı yaklaşımların kırılmasında etkin rol oynamıştır. Günümüz ruh sağlığı-din ilişkisine yönelik çalışmalar, geçmişe nazaran daha titiz, dengeli ve kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu bağlamda, çalışmaların çift boyutlu olarak, dinin hem sağlıklı olan yönlerine hem de olmayan yönlerine odaklandığı görülmektedir. Bu yaklaşımın, bundan sonraki çalışmalara da ışık tutacağı söylenebilir. Bütün bu gelişmeler, ruh sağlığı araştırmacılarının din ve maneviyat konusuna olan ilgilerinin artması gerektiğini de göstermektedir.

Anahtar sözcükler- Ruh sağlığı, din, dindarlık, maneviyat, anlam arayışı

Makalenin gelişi: 17.05.2017; Yayına kabul tarihi: 19.06.2017

* Orijinal yayın: Marks, L. D. (2006). Mental health, religious belief, and ‘‘the terrifying question’’. *Journal of Child and Family Studies*, 15(2), 135-141.

** Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı, e-posta: agecioglu@cu.edu.tr

Tim Burton'un son filmi olan *Büyük Balık*'ta (Big Fish), Albert Finney'in canlandirdiğı, genellikle inanılması güç olayları uzun ve kendinin de içinde yer alacak şekilde anlatmaya meyyal karakter Edward Bloom, filmdeki bir yemek sahnesinde, Kongo'daki vahşi papağanların din hariç politika, sinema, moda vb. her konuda tartıştıklarını söyler. Oğlu kuşkuyla "Neden din hariç?" diye sorunca babası şöyle cevap verir: "Çünkü din hakkında konuşmak kabalıktır. Kimi inciteceğini bilemezsin."

Son 150 yılın kayda değer bir bölümünde, birçok sosyal bilimcide bu düşüncenin yankı bulduğu ve onların, araştırmalarında dine yer vermekten kaçındıkları görölmektedir. Bununla birlikte dindarlık ve ruh sağlığı arasında güçlü bir ters yönlü ilişkinin olduğunu varsayanların oluşturduğu, sesini epeyce duyuran bir grup da vardı. Karl Marx için din, insanların afyonuydu. Albert Ellis dini, psikopatolojinin bir formu olarak görüyordu. Freud ilk dönem çalışmalarında dini saplantılı evrensel bir nevroz olarak tanımlıyordu. Hatta Freud (1927, s. 88) bir defasında dini sarhoş edici bir "içki", "zehir", "üstesinden gelinmesi gereken çocuksuluk" olarak ifade ediyordu (Bahsedilenler eserin aynı sayfasında geçmektedir). Dine yapılan bu tenkitler deneysel bir veriye dayanmasa da, bu eleştiriler ruh sağlığı uzmanlarının ve araştırmacılarının dine bakışını etkilemişti. Bunun sebebi belki de verilerin eksik olduğu yerde dogmaların bir doktrin haline gelebilmesidir.

1990'lı yılların başlarında DSM III'ün yeniden gözden geçirilmesi, dindarlık ve dinî inanca yapılan olumsuz referansların yinelendiğini göstermiştir. Bununla birlikte bu olumsuz referanslar, DSM IV'te ortadan kaldırılmıştır. Peki neden? Ruh sağlığı uzmanlarının tutumundaki ani değişimden kaynaklı değil elbette. Doğruyu söylemek gerekirse psikologlar, halen Amerika'daki en az dindar gruplardan biri olarak kalmaya devam ediyorlar (Stark & Finke, 2000). Bu ani değişim, -kısmen de olsa- dinî katılım ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine önemli miktarda deneysel verinin ortaya çıkması ve bu verilerin büyük kısmının DSM III'teki din karşıtı tutumu desteklememesi sebebiyle meydana gelmiştir.

DİN ÜZERİNE YAPILAN RUH SAĞLIĞI ARAŞTIRMALARI

1971 yılında yaptığı deneysel çalışmasında sosyolog Rodney Stark, dinin ruh sağlığının zıddı olduğu hipotezini öne sürdü. Onun vardığı sonuç, dinî bağlanmanın psikopatolojiyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu söylüyordu. Ancak ne var ki bu ilişki ters yöneydi. Bundan tam 35 yıl sonra Stark, Amerika'nın en önde gelen din sosyologlarından biri olmuştur ve kariyerini, din karşıtlığının dini destekleyen fikirlerle yer değiştirmesine yardım eden, yüksek nitelikli verilere sahip titiz çalışmalar ortaya koyarak oluşturmuştur. Stark kendini “inanma kabiliyetinden yoksun” olarak bulan bir ateist olsa da, onun 1971'deki çalışması ve ondan sonra gelen çalışmaları, deneysel temelli bir tarafsızlık anlayışını teşvik etmek suretiyle dine dair önyargılı düşüncenin değişiminde kilit bir rol oynamış, ayrıca örnek gösterilen çalışmaları ve şakayla karışık söylediği “arsız köylü ateizminin artık bilimde yeri yoktur” gibi iğneleyici sözleriyle, halen teşvik ettiği bir etik anlayışını da ortaya koymuştur (Stark & Finke, 2000, s. 14)

Din Üzerine Yapılan Ruh Sağlığı Araştırmalarının Latens¹ Dönemi

Stark'ın 1971 yılında din-ruh sağlığı ilişkisi üzerine yazdığı makale öncü bir çalışma olsa da hemen akabinde bu makaleyi takip eden çalışmalar ortaya çıkmadı. 1970'li yıllarda ve 1980'lerin başında, tek tük araştırmacı din ve ruh sağlığı arasındaki bağlantıyı kısmen de olsa incelemeye başladı; ancak bu kıvılcıktan, bu konu üzerine yapılacak çalışmalarda ani bir artışa dönüşmedi. Din ve ruh sağlığı konusuna öncülük eden çalışmacı Jeff Levin (2001) geçmişe atıf yaparak şöyle demiştir: “Din ve (fiziksel veya ruhsal) sağlık arasındaki bağlantıyı aktif bir şekilde araştıranlar olarak tek bir konferans masasını doldurabileceğimiz bir dönem vardı [takriben 1985]. Ama çok küçük bir masa.” (s. viii). Levin'in işaret ettiği bu küçük araştırmacı grubu, on yıl boyunca pek bilinmedi ve gölgede kaldı. Din-ruh sağlığı bilgi tabanına dayalı bir dernek kurulmuş olmasına rağmen, Levin'in kadrosundaki bu araştırmacılar, 1995'in sonlarına kadar dine hâlâ “alan dışı bir konu” olarak bakıyorlardı. Din

¹ Latens; gizlilik, durgunluk, gecikme, bekleme, yataklık süresi, henüz ortaya çıkmamış olma, gizli olarak var olma, etkisini henüz göstermeme gibi anlamlara gelmektedir. Yazar “latens dönemi” ifadesiyle, o dönemde ruh sağlığı-din çalışmalarının henüz belirgin ve etkin bir duruma gelmediğini kast etmektedir. Latens dönemi, Freud'un psikoseksüel gelişim kuramında, gelişim dönemlerinden birine de adını vermiştir. (ç.n.)

ve ruh sağlığı arasındaki ilişki hâla olgunlaşmamıştı ve profesyonel olarak da hâla tehlikeli bir çalışma alanıydı.

Alanı Değiştiren Üç Adet Din ve Ruh Sağlığı alışması

1997 yılında Kenneth Pargament'in *Din ve Başa ıkmanın Psikolojisi* (*The Psychology of Religion and Coping*) adlı eseri, din ve ruh sağlığı alanının gelişimindeki artışı gösteren bir işaretti. Pargament bu çalışmasında, başa çıkma ile ilgili ortaya çıkan çok çeşitli konuların teori, araştırma ve uygulamalarını sistematik bir şekilde harmanlamıştı. Bu harmanlama sonucu ortaya çıkan eser, William James'in (1902) *Dinî Tecrübenin Çeşitliliği* (*The Varieties of Religious Experience*) adlı eserinde ayrıntılı bir şekilde anlattığı dinî inancın hem sağlıklı zihnî yapılanma (healthy-minded) hem de hasta ruhlu (sick-souled) olabileceği yönündeki gözlemlerini yansıtmaktaydı. Yani Pargament "Hangi dinî başa çıkma tarzları faydalıdır (ve) hangileri zararlıdır" tarzında sorular sormuştur. Bu ve buna benzer diğer sorulara cevap vermek için Pargament, 200'ün üzerinde çalışmadan (bu çalışmaların her biri kendi kitabının ekler kısmında gözden geçirilmiş ve kısaca sunulmuştur) yararlanmış ve dinî inancın bağlamsal ve yenilenerek dengeli hale getirilmiş bir tasvirini ortaya koymuştur. Gerçekten de Pargament bu veriyi dinin yararlı olabileceği yolları göstermek için (mesela bazı hasta yakınlarına manevî destek ve cemaat desteği sunarak veya bazı kanser hastalarının durumunda onlara "olumlu yeni bir dinî bakış açısı" oluşturmaya teşvik ederek) kullanmıştır. Bununla birlikte o, dinin zarar verici olabileceğini gösteren diğer bazı çalışmalardan da (örneğin din adamları veya cemaatin, kendisini "hayal kırıklığına uğrattığını ya da yüzüstü bıraktığını" düşünene veya yaşamdaki trajedileri Tanrının bir cezası olarak görmek suretiyle "olumsuz bir dinî bakış açısı" oluşturmaya kendini kaptıran insanlardan) bahsetmiştir. Kısacası, *Din Psikolojisi ve Başa ıkma* isimli eser, din ve ruh sağlığı ilişkisi üzerine yapılan çalışmaların daha dengeli ve diyalog içinde olan bir yere taşınmasına yardım etmiştir.

1998 yılında, etkili bir şekilde düzenlenen *Din ve Ruh Sağlığı El Kitabı* (*Handbook of Religion and Mental Health*), Harold Koenig tarafından piyasaya sürülmüştür. Bir önceki yıl Pargament tarafından ortaya konan temelden faydalanan bu eser, dinin çeşitli ruh sağlığı meseleleri üzerine etkisini incelemek için psikolojik başa çıkmanın çok daha ötesine doğru genişlemiştir. Bu genişleme (a) akıl hastalığı sosyolojisi, (b) kişilik, (c) depresyon, (d) kayđı (özellikle

ölüm kaygısı), (e) psikozlar (şizofreni, deliryum, demans ve diğer başlıca duygudurum bozuklukları) ve (f) madde bağımlılığı ve iyileşme gibi konuları içermekle beraber bunlarla da sınırlı değildir. Alan, bu konular üzerine yapılan ilgili çalışmanın kategorik bir incelemesine imkân vermese de, Koenig’in bu eserinde Levin ve Chatters (1998), din ve ruh sağlığı çalışmaları üzerine yaptıkları genel bir değerlendirmede şöyle demişlerdir: “Dinî etkinliklere katılım, ruh sağlığı çıktıları üzerinde hem önleyici hem de terapötik etkilere sahiptir.” Bununla birlikte Pargament gibi Levin ve Chatters da bu konuda uyarılar eklemekte ve konunun kendi bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini söylemektedir.

Alan için Pargament ve Koenig’in kitapları kadar değerli olan, bugüne kadar din ve ruh sağlığı çalışmalarında en önemli dönüm noktası belki de Koenig, McCullough ve Larson’un editörlüğünü yaptığı *Din ve Sağlık El Kitabı* (2001) (*Handbook of Religion and Health*) olabilir. 700 sayfanın üzerinde olan eser, 1200’ün üzerinde çalışma ve 400’ün üzerinde de değerlendirmenin eleştirel ve metodolojik analizini sunmaktadır. Dolayısıyla din ve ruh sağlığı bağlantısı üzerine yapılacak gelecekteki çalışmalar için deneysel bir temel sağlamaktadır. Bu eser fiziksel sağlıktan çok detaylı bir şekilde bahsetmiş olsa da, çalışmada yer alan bölümlerden 10’u din ve *ruh sağlığı*nın değerlendirilmesi ve tartışılmasına ayrılmıştır. Ruh sağlığına dair literatür taramasını içeren bu 10 bölümü takiben elde edilen önemli sonuçlar şunlardır:

1. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların %80’inden fazlasında, dindarlık ile geleceğe yönelik daha umutlu ve iyimser olma arasında pozitif bir ilişki vardır.
2. Din ve iyi oluş üzerine yapılan 100 çalışmanın yaklaşık %80’inde, bir ya da daha fazla anlamlı pozitif ilişki tespit edilmiştir.
3. 16 çalışmanın 15’inde, daha fazla dinî katılımı hayattan daha fazla amaç/anlam hissetme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.
4. Din ve özsaygı üzerine yapılan 29 çalışmanın 16’sında, dinî katılım düzeyi yüksek olanların daha yüksek özsaygı düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir (Geriye kalan 13 çalışmanın 10’u herhangi bir bulguya ulaşamazken, 2’si karışık sonuçlar elde etmiş, 1’i ise negatif bir ilişki tespit etmiştir).

5. Yas ile başa çıkma üzerine yapılan 17 çalışmadan 8'i, daha dindar olanların bu sürece daha iyi uyum sağladıklarını tespit etmiştir (Kalan çalışmalardan 5'i herhangi bir bulgu elde edemezken, 3'ü karışık bulgulara ulaşmış, 1'i ise olumsuz yönde ilişki tespit etmiştir).
6. Sosyal destek üzerine yapılan 20 çalışmanın 19'unda, din ile ilgili değişkenlerden biriyle daha fazla sosyal destek arasında en az bir adet istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.
7. Din-depresyon ilişkisi üzerine kesitsel ya da boylamsal olarak gerçekleştirilen 93 çalışmanın 60'ında, bir dine mensup olanlar arasında depresyonun daha düşük olduğu belirlenmiştir (Kalan çalışmaların 13'ünde herhangi bir bulguya rastlanmazken, 16'sı karışık bulgular tespit etmiş, 4'ü ise dindarlık arttıkça depresyon düzeyinin arttığını bildirmiştir).
8. İntihar oranları ve dinî katılım arasındaki ilişkiyi inceleyen 68 çalışmanın 57'sinde, dindarlık düzeyi daha yüksek olanlar arasında intihar oranının daha düşük olduğu bulunmuştur (Kalan çalışmaların 9'unda hiçbir bulguya rastlanmazken, 2'si karışık bulgular tespit etmiştir).
9. Klinik deneme çalışmalarının %86'sı, dinî katılımı daha yüksek olanlar arasında kaygı ve korku düzeyinin daha az olduğunu tespit etmiştir.
- 10.86 çalışmadan 76'sı, daha dindar katılımcılar arasında alkol kullanımını veya istismarının anlamlı düzeyde daha düşük olduğunu belirlemiştir (6 çalışma hiçbir bulguya ulaşamazken, 2 çalışmada karışık bulgular tespit edilmiş, 2 çalışma ise daha dindar katılımcılar arasında istismarın daha yüksek olduğunu göstermiştir).
- 11.52 çalışmanın 48'inde, daha dindar olanlar arasında madde istismarının anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.
- 12.36 çalışmanın 28'inde, daha dindar olanlar arasında suç ve suçluluk oranlarının anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Kalan çalışmalardan 6'sı herhangi bir bulguya rastlanmazken, 1 çalışma karışık, 1 çalışma da tersi yönde bulgular tespit etmiştir).

Yukarıdaki genel değerlendirme, yüzlerce din ve ruh sağlığı çalışmasının geniş bir portresini vermekle birlikte açıkça görülmektedir ki bu çalışmaların kalitesi oldukça değişmektedir. Kitabın son bölümünde Koenig ve meslektaşları, inceledikleri ve başvurdukları çalışmalar için “kapsamlı bir araştırma deseni, örneklem seçme yöntemi, dindarlık ölçeğinin niteliği, istatistiksel analizin niteliği ve çalışmaların yorumlanması”nın oranlarını detaylı bir şekilde sunmaktadır (Koenig vd., 2001, s. 513). Bu kritik analizler, şimdye kadar hangi çalışmaların yapıldığını keşfetmede, bu çalışmaların ne düzeyde titizlikle yapıldığını belirlemede, geçmişte yapılan çalışmaların güçlü yanlarını alan (ama aynı zamanda geçmişteki çalışmaların hatalarına düşmeyen) gelecekte yapılacak çalışmaları tasarlamada çok değerli bir kılavuz olmaktadır. Kısaca bu kitap, ruh sağlığı alanına ufuk açıcı katkılar sunmaktadır.

DİN VE RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ORTAYA ÇIKAN ARAŞTIRMALAR

Yeni yayınlanan, Editörlüğünü Paloutzian ve Park (2005) tarafından yapılan ve yeni yayınlanan *Din ve Maneviyat Psikolojisi El Kitabı (Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality)*, din psikolojisine yaklaşımların bir tetkikini yapmanın yanı sıra dinin yaşam boyu etkisi üzerine yapılan muhtelif tartışmalara da katkı sağlamıştır. Bu kitaba ek olarak *Dünyadaki Dinî Geleneklerin Perspektifinden Hareketle Çocukluk ve Ergenlik Dönemi Maneviyatının Eğitimi (Nurturing Childhood and Adolescent Spirituality: Perspective from the World's Religious Tradition)* (Yust, Johnson, Sasso, & Roehlkepartain, baskıda) ve *Çocukluk ve Ergenlikte Manevî Gelişimin El Kitabı (The Handbook of Spiritual Development in Childhood and Adolescence)* (Roehlkepartain, King, Wagener, & Benson, 2005) adlarıyla yayına hazırlanan iki eser, hayatın erken dönemlerine odaklanmak ve dünya inançlarını geniş bir yelpazede incelemek suretiyle bu disiplinin genişlemesini ve güçlenmesini sürdürmüştür. Diğer birçokları arasında bu üç eser, ruh sağlığı ve gelişim ile din ve maneviyat arasındaki ilişki üzerine yapılan mevcut araştırmaların nicelik, nitelik ve miktar açısından arttığının bir kanıtıdır.

Ruh Sağlığı ve Din İlişkisini Ele Alan Anaakım Dergiler

Yukarıda bahsedilen önemli eserlerin ortaya çıkışına ek olarak 1990'ların sonu ve 21. yy.'in ilk birkaç yılı, din, maneviyat ve ruh sağlığını konu edinen bir dizi özel sayıyı beraberinde getirmiştir. Bu cereyan daha küçük dergilerle başlamış olsa da 2003 yılı itibariyle oldukça öne çıkan *American Psychologist* dergisi, din ve maneviyat üzerine odaklanan ve dönüm noktası olacak bir sayı yayınladı. Din ve ruh sağlığı arasındaki bağlantı, en azından sosyal bilim ana akımında yer alan bazı dergilerin dikkatini nihayet üzerine çekmişti. Din ve maneviyat konularına oluşan dergi merkezli bu ilgi, *Research on Aging* (2009 yaz sayısı) dergisinin din üzerine özel bir sayı çıkarmasıyla devam etti. Böylece bu dergi, 1998'den bu yana dinin araştırılmasına özel bir sayı ayıran en az 9. sosyal bilimler dergisi olmuştur (Marks, 2005).

Din Neden Önemlidir?

Din ve ruh sağlığı konusu ile bağlantılı olarak belki de temel sorun, filozofları ve insanoğlunu başlangıçtan beri rahatsız eden "sarsıcı soru"ya dinin tatmin edici bir cevap verip veremeyeceğidir. O sarsıcı soru ise şudur: "Yaşam, bu dünya hayatından mı ibarettir?" Bu sarsıcı sorunun kendisi sosyal bilimlerin dışına kadar uzansa da W. I. Thomas'ın "algı gerçekliktir" iddiası, araştırmacıları bazı algı-temelli davranışlarla sağlık (ruh ve beden sağlığı) arasındaki ilişkiyi incelemeye yöneltmiştir. Daha önce ele alındığı üzere mevcut sonuç, tekrarlanan çalışmalarda dinî katılımın çeşitli yönleriyle sağlık arasında bazı korelasyonların olduğunu göstermektedir. Bu korelasyonlar, dindarlık düzeyi yüksek insanların çoğunlukla orta seviyeden yüksek seviyeye doğru sıhhi farklılıklar sergiledikleri yönündedir. Buna çarpıcı bir örnek Hummer, Rogers, Nam ve Ellison'un (1999) yaptıkları çalışmada ortaya konulmuştur. Bu çalışmada haftada birden fazla ibadet merasimlerine katıldığını belirten Amerikalıların, hiç katılmayanlara nispetle (sağlık seçiciliği değişkeni kontrol edildikten sonra bile) 7.6 yıl daha uzun ömürlü oldukları tespit edilmiştir. Bu oran başka bir çalışmada, Afro-Amerikalılar arasında 13.7'ye yükselmektedir (krş. Marks, Nesteruk, Swanson, Garrison, & Davis, 2005). Ne var ki ruh sağlığı konusunda benzer şekilde çarpıcı farklılıkların tespit edildiğini söylemek fazla zorlama olacaktır. Bununla birlikte daha önce sunulan ruh sağlığı-din literatürünün özetini, son zamanlarda araştırmacıların din ve maneviyata olan ilgisinin artması gerektiğini göstermektedir. Özetleyecek olursak, araştırma

sonuçlarından elde edilen veri tabanının şuna işaret ettiği görölmektedir: Bi-reylerin bahsi geçen sarsıcı soruya dinle nasıl cevap verdikleri, ruhsal ve fiziksel birçok sağlık alanını etkileyebilmektedir.

Sonuç

Muhtelif çalışmalara bakıldığında görölmektedir ki, din ve ruh sağlığı arasındaki ilişki, řu anda her zamankinden daha titiz, dengeli ve kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulmakta ve bu değerlendirme dinin sağlıklı olan ve olmayan yönleri ile dışavurumlarına odaklanmayı da içermektedir. Gelecekteki araştırmacılar, James, Pargament ve Koenig’in açtıkları yoldan gitmeyi başara-caklardır. Onlar bu başarıyı, yalnızca dinî inancın faydaları veya zararları olup olmadığını deneysel olarak inceleyerek değil, aynı zamanda hangi inanç türleri ve ifadelerinin ruh sağlığına yardım ettiğinin veya onu kötüleştirdiğinin yanı sıra bu inanç türleri ve ifadelerini nasıl ve neden böyle değerlendirdiklerini keşfederek de yakalayacaklardır. şayet disiplinlerimiz, sağlıklı ve sağlıksız insan zihnini -onun karşılaştığı güçlükleri ve kazandığı zaferleri de kapsayacak tarzda- en iyi şekilde anlamak zorundaydı, araştırmacılar olarak bizler, insan ırkının evrensel olarak, nihaî anlamda ise kişisel olarak bu sarsıcı soruyla mücadelesinde dinî inancın rolünü görmezden gelemeyiz.

Kaynakça

- Freud, S. (1927). *The future of an illusion*. Garden City, NY: Doubleday.
- Hummer, R., Rogers, R., Nam, C., & Ellison, C. G. (1999). Religious involvement and U.S. adult mortality. *Demography*, 36, 273–285.
- James, W. (1902/1982). *The varieties of religious experience*. New York: Penguin.
- Koenig, H. G. (Ed.) (1998). *Handbook of religion and mental health*. San Diego: Academic.
- Koenig, H. G., McCullough, M. E., & Larson, D. B. (2001). *Handbook of religion and health*. New York: Oxford University Press.
- Levin, J. (2001). Foreword. In H. G. Koenig, M. E. McCullough, & D. B. Larson (Eds.), *Handbook of religion and health* (pp. vii–viii). New York: Oxford University Press.
- Levin, J., & Chatters, L. (1998). Research on religion and mental health: An overview of empirical findings and theoretical issues. In H. G. Koenig (Ed.), *Handbook of religion and mental health* (pp. 34–51). San Diego: Academic.
- Marks, L. D. (2005). Religion and bio-psycho-social health: A review and conceptual model. *Journal of Religion and Health*, 44, 173–186.
- Marks, L. D., Nesteruk, O., Swanson, M., Garrison, M. E. B., & Davis, T. (2005). Religion and health among African Americans: A qualitative examination. *Research on Aging*, 27, 447–474.
- Paloutzian, R. F., & Park, C. L. (2005). *Handbook of the psychology of religion and spirituality*. New York: Guilford.
- Pargament, K. I. (1997). *The psychology of religion and coping: Theory, research, and practice*. New York: Guilford.
- Roehlkepartain, E. C., King, P. E., Wagener, L., & Benson, P. L. (2005). *The handbook of spiritual development in childhood and adolescence*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Stark, R. (1971). Psychopathology and religious commitment. *Review of Religious Research*, 12, 165–176.
- Stark, R., & Finke, R. (2000). *Acts of faith: Explaining the human side of religion*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Thomas, W. I. (1981). *Social behavior and personality*. New York: Greenwood.
- Yust, K., Johnson, A. N., Sasso, S. E., & Roehlkepartain, E. C. (in press). *Nurturing childhood and adolescent spirituality: Perspectives from the world's religious traditions*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Mental Health, Religious Belief, and “The Terrifying Question”

Citation / ©-Marks, L. D. (2017). Mental Health, Religious Belief, and “The Terrifying Question”, translate: Ahmet Rifat Geçioğlu, Çukurova University Journal of Faculty of Divinity, 17 (1), 443-453.

Abstract- *Since the very beginning of existence, mankind is seeking answers to a frightening question whether this life is all there is and the “religion” is the primary answer given to it. Although this is the reality, for a fair portion of the past 150 years, social scientists have approached religion cautiously and have refrained from referring it in their researches. In the beginning, theories that are not based on empirical data -such as Freud’s- suggested that there is a negative relationship between religion and mental health, and thus influenced the attitude of researchers towards the religion in this field. In the following periods, however, many empirical data have emerged on the positive relationship between religiosity and mental health. This empirical data led to the removal of negative references in DSM III in DSM IV. In the process, Rodney Stark’s and Jeff Levin’s approaches to this issue in an objective manner, as well as the contributions of works by names such as Kenneth I. Pargament, Harold G. Koenig, Michael E. McCullough, and David B. Larson, have played an active role in breaking the prejudiced approaches to relationship between religion and mental health. Recent studies about this issue are subjected to a more rigorous, balanced and comprehensive evaluation than in the past. In this context, it is seen that recent studies focus on both healthy and unhealthy aspects of religion. It can be said that this approach will also shed light on future works. All these developments also show that researchers studying mental health need to increase their attention to religion and spirituality.*

Keywords- *Mental health, religion, religiosity, spirituality, search for meaning*